

Dr Milovan Vuković, vanredni profesor

28. 12. 2011. godine

OBLASTI ZA PRIPREMU ZAVRŠNOG ISPITA IZ OSNOVA SOCIOLOGIJE U 2011/2012. ŠKOLSKOJ GODINI

I UVOD U SOCIOLOGIJU

1. Kada nastaje sociologija i koje su društveno-istorijske okolnosti dovele do njenog konstituisanja?
2. Zašto se Sen-Simon smatra osnivačem sociologije? Zbog čega je on značajan i za građansku i marksističku sociologiju?
3. Navedite i opišite osnovne postavke sociološkog učenja Ogista Konta.
4. Šta je predmet sociologije? Kako profesor Lukić definiše sociologiju? Čime se bavi opšta sociologija, a čime posebne sociologije?
5. Objasnite kriterijume za klasifikaciju nauka.
8. Objasnite odnos između sociologije i istorije.
9. Objasnite odnos između sociologije i filozofije.

II NAUKA I NAUČNI METOD

1. Objasnite „dinamičko lice” nauke. Kako Kun i Poper sagledavaju progres u nauci?
2. Navedite i objasnite karakteristike nauke. Zašto je objektivnost nauke izuzetno značajna? U kojim naukama (društvenim ili prirodnim) je lakše postići objektivnost?
3. Objasnite razliku između metodologije i metoda. Kako je profesor Vojin Milić definisao metod? Navedite i objasnite komponente naučnog metoda. Iznesite detaljnu klasifikaciju naučnih metoda.
4. Objasnite razliku između kvantitativnog i kvalitativnog stila u istraživanju?
5. Navedite i objasnite faze istraživanja (metodološkog postupka).
6. Navedite i objasnite naučne ciljeve istraživanja.
7. Šta su hipoteze? Kako se dolazi do hipoteza? Opišite kako je Dirkem istražio pojavu saomoubistva (Koje hipoteze je Dirkem, pri tome, postavio i potvrdio?)

III METOD SOCIOLOGIJE

1. Objasnite komparativni metod u sociologiji. Ko je uveo komparativni metod u sociologiju? Objasnite nivo poređenja.
2. Definišite istorijski metod u sociologiji.
3. Opišite posmatranje kao empirijsku istraživačku tehniku.

4. Definišite ispitivanje kao empirijsku istraživačku tehniku. Koji su ciljevi ispitivanja? Kakva pitanja se postavljaju prilikom anketiranja i intervjuisanja? Šta se podrazumeva pod socio-demografskim pitanjima u upitniku?
5. Šta se podrazumeva pod sociometrijom? Ukažite na prednosti i nedostatke ove empirijske istraživačke tehnike.
6. Navedite i objasnite faze eksperimenta kod istraživanja društvenih pojava. Zašto je teško eksperimentalno proučavati društvene pojave i procese?
7. Pokažite na shematski način izvođenje eksperimenta u društvenim naukama. Primenite koncept eksperimenta na bilo koji problem iz prakse.
8. Kako veličina populacije utiče na veličinu uzorka za ispitivanje? Navedite i opišite vrste uzoraka (prost, složen, sistematski i kvotni uzorak).
9. Objasnite razlike između dijalektičke i metafizičke metode. Zašto ove metode pripadaju grupi opštih metoda? Koja od ove dve metode ima veću važnost u sociologiji?
10. Statistički metod: vrste statističkog metoda od značaja za sociologiju, karakteristike statističkog metoda i faze statističkog metoda.

IV RAZVOJ MISLI O DRUŠTVU KROZ VEKOVE

1. Koja je osnovna postavka teorija društvenog ugovora? Šta je zajedničko autorima ovih teorija? Po čemu se razlikuju teorije Hobsa, Loka i Rusoa?
2. Koje su pojave i procesi uticali na nastanak novovekovne misli o društvu? Koje su glavne teme razmatranja novovekovne misli o društvu?
3. Ko su bili socijal-utopisti? Koja dela su ostavili za sobom? Zašto su učenja socijal-utopista nenaučnog karaktera?
4. Opišite Aristotelovo viđenje države i njegovu klasifikaciju političkih sistema.
5. Objasnite kako je Platon sagledao državu. Kakve uloge imaju pojedini staleži u njegovom konceptu države? U čemu se ogleda značaj njegovog učenja za sociologiju?

V NASTANAK RAZLIČITIH SOCIOLOŠKIH TEORIJA

1. Navedite i objasnite kriterijume na osnovu kojih je moguće razvrstati različite sociološke teorije.
2. Opišite podelu klasičnih socioloških teorija. Šta je zajedničko školama naturalističkog pravca?
3. Šta je osnovna postavka mehanicističkog pristupa društvenim pojavama? Kako se deli mehanicizam? Kad ovaj pravac doživljava uspon u zapadnoevropskoj socijalnoj misli? Preko kojih obeležja Pitirim Sorokin sagledava suštinu mehanicizma?
4. Opišite ukratko geografske škole u sociologiji. Od čega se, kod ovog pravca, polazi u objašnjenju društvenih pojava i procesa? Da li ovaj pristup ima dugu tradiciju? Potkrepite svoj odgovor odgovarajućim primerima. Čime se izdvajaju geopolitičke škole?

5. Šta je suština biologizma? Koje varijante biologizma postoje? Ko je rodonačelnik organskog učenja o društvu? Objasnite suštinu organicizma. Od čega polazi socijalni darvinizam u objašnjavanju društvenih pojava?
6. Šta je osnovna postavka psihologizma? Navedite i objasnite individualno-psihološku i kolektivno psihološku varijantu psihologizma. Kojoj struji pripada Emil Dirkem?
8. Šta je karakteristično za marksistički smer u sociologiji? Kako je Marks sagledao odnos između strukture i nadgradnje društva? Navedite teorijske izvore marksizma. Šta je suština istorijskog materijalizma?
9. Šta znači Marksova čuvena rečenica iz „Priloga kritici političke ekonomije”: *Ne određuje svest ljudi njihovo društveno biće, već obrnuto, njihovo društveno biće određuje njihovu svest?* Da li se Marksova misao može svesti na čist ekonomizam? Kako se Marksovom delu prilazilo posle njegove smrti (objasnite stvaralački i revizionistički pristup delima klasika marksizma)?

VI SOCIOLOŠKI POJAM DRUŠTVA

1. Sociološki pojam društva: Spenserovo poimanje društva (tri tipa društva: horda, militarističko i industrijsko), Dirkemovo poimanje društva („društvo mehaničke solidarnosti” i „društvo organske solidarnosti”). Šta omogućuje stabilnost (koheziju) društva po Duremovoj teoriji? Uporedite shvatanja o društvu Emila Dirkema i Karla Marksa.
2. Zašto se u sociologiju uvodi poseban pojam „društvene pojava”? Šta su društvene pojave? Kako društvene pojave definiše profesor Mitrović? Kako se dele društvene pojave? Šta se svrstava u pojave društvene osnove, pojave neposredno uzrokovane društvenom osnovom, pojave posredno uzrokovane društvenom osnovom, te pojave omogućene društvenom osnovom?
3. Šta su društveni procesi?
4. Šta su društveni odnosi? Po čemu se oni razlikuju od društvenih procesa? Koja su, po Veberu, dva čista oblika društvenog odnosa? Po čemu se oni razlikuju?
5. Šta su društvene tvorevine i kako ih je moguće podeliti?

VII STRUKTURA DRUŠTVA

1. Pojam strukture društva. Značaj izučavanja strukture društva u sociologiji. Elementi društvene strukture. Pojam globalnog društva. Dimenzije strukture modernog globalnog društva. Elementi društveni nadgradnje.
2. Porodica kao osnovna ćelija društva: pojam porodice, funkcije porodice, vrste porodice, pojam braka, teorije o porodici (funkcionalizam i feminizam), izazovi pred porodicom u savremenim uslovima.
3. Društvene klase: pojam društvene slojevitosti (stratifikacije), marksističke teorije o klasama, pojam klase u građanskoj sociologiji. Uporedite klasni sistem sa drugim sistemima stratifikacije društva sa stanovišta njegove otvorenosti. Šta je socijalna mobilnost i kako se određuje?

4. Šta je država? Kada je nastala? Koji su osnovni elementi države? Navedite i opišite naučne i nenaučne teorije o postanku države. Koje funkcije ima država? Opišite pojam nacionalne države. Da li država u savremenim uslovima odumire ili jača?
5. Navedite i objasnite kriterijume za podelu država.

VIII OBLICI DRUŠTVENE SVESTI

1. Šta je moral? Kako teorije objašnjavaju postanak moral? Navedite i objasnite elemente morala (moralna norma, moralni sud i moralna sankcija). Objasnite klasni karakter morala. Uporedite moral sa ostalim elementima normativne svesti?

IX LJUDSKI RAD KAO SOCIOLOŠKA KATEGORIJA

1. Navedite i objasnite tri činioca društvene proizvodnje.
2. Objasnite odnos između proizvodnih snaga i proizvodnih odnosa. Od čega se sastoji materijalna proizvodna snaga društva? Šta se podrazumeva pod proizvodnim odnosima?
3. Navedite i ukratko opišite društveno-ekonomske formacije kao istorijski prepoznatljive oblike globalnih društava. Čime je primarno uslovljena transformacija iz jedne u drugu društveno-ekonomsku formaciju?
4. Objasniti najopštiji zakon u sociologiji – zakon o podeli rada. Objasnite: (1) prirodnu podelu rada, (2) istorijsku (društvenu) podelu rada, te (3) podelu rada u savremenim uslovima.

XI EKOLOGIJA I DRUŠTVO

1. Suština koncepta održivog razvoja.
2. Pojam i elementi ekološke svesti. Ključne vrednosti u zaštiti životne sredine. Činioci razvoja ekološke svesti.

Na završnom ispitu student/kinja odgovara na tri pitanja. Svaki kompletan odgovor donosi 20 bodova. Student/kinja mora kompletno odgovoriti na bar jedno pitanje.